

СТАНОВИЩЕ

От д-р Таня Панайотова Градинарова, доцент по граждански процес в Юридически факултет на УНСС, член на научното жури за защита на дисертационния труд на Анастас Благвестов Пунев, докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ на Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ на тема **„Спиране на исковото производство“** за придобиване на образователната и научна степен “ДОКТОР“ по професионално направление 3.6. Право (Граждански процес)

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед № РД 38-570/01.10.2019 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за защита на дисертационния труд на **Анастас Благвестов Пунев** на тема **„Спиране на исковото производство“** за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление **3.6. Право (Граждански процес)**.

I. Данни за дисертационния труд и докторанта.

1. Представеният за защита дисертационен труд **„Спиране на исковото производство“** от Анастас Пунев представлява първото цялостно и систематизирано научно изследване в българската процесуална литература на изследвания институт и неговите последици за развитието на исковото производство. Избраната тема има актуален характер поради теоретичните и практически проблеми, които възникват при прилагане на проблематиката, предмет на труда, за които свидетелства значителната по обем и задълбочено анализирана от автора съдебна практика, включително с тълкувателен характер. Разработката отговаря на критериите за дисертабилност и дава възможност за принос в правото. Съчинението представлява интерес не само от теоретично гледище, но има и практическо значение, като е полезно за бъдещото развитие на съдебната практика.

2. Професионалната биография на Анастас Пунев показва траен интерес към научните изследвания в областта на правната наука.

Дисертантът е магистър по право на Юридически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ от 2012 г. Като студент печели наградата на името на проф. Витали Таджер за 2010 г., както и Годишната награда за научноизследователска работа на Ректора за 2011 г. От 2010 г. до 2012 г. е съпредседател на Кръжока по гражданско и търговско право. След завършване на висшето си образование от 2013 г. осъществява дейност като адвокат, вписан в Софийска адвокатска колегия. От началото на 2017 г. води семинарни занятия по граждански процес в ЮФ на

СУ „Св. Климент Охридски“, а от 2013 г. е един от треньорите на отбора на университета за състезанието по международен търговски арбитраж Вилем Вис. Участник в различни проекти, сред които изследване на актуалните проблеми на арбитражното производство (2016-2017 г.), сравнителноправно проучване на уредбата на ипотеките (от 2016 г.), както и преводи на избрани решения на немския Федерален конституционен съд (2017-2019 г.).

Докторант по граждански процес от 2016 г. В хода на своята работа участва в шест национални конференции и прави научни посещения в университетите в Оснабрюк, Базел и Берн. Автор на **общо 18** научни и публицистични статии в областта на гражданското материално и процесуално право.

3. Представеният автореферат в обем от 35 страници и справка за приносите обективно отразяват съдържанието на труда и основните научни постижения. В началото на автореферата коректно са очертани предмета, целта и конкретните задачи на изследването (с.4 -5) и е посочена методологическата му основа, при която авторът с вещина използва историческия и сравнителноправен анализ, както и правно-догматичния метод (с. 5-6).

Впечатляващи са публикациите на автора по темата на дисертацията – **общо седем:**

3.1. Относно съотношението между иска по чл. 135 ЗЗД и иска за вземането на кредитора. – Търговско право, 2017, № 3;

3.2. Колизии на правомощията на съдилищата при контрол за противоконституционност на приложим по делото закон. – В: Сборник „Правото – традиции и перспективи“. С.: Сиела, 2018 г., с. 525-533;

3.3. Форми на порочния исков процес в хипотези на спиране на производството. – Норма, 2018, № 6;

3.4. Частичните искове и разпиленият диалог между властите. – Грамада, 16 октомври 2018 г.;

3.5. Преглед на немската уредба на спирането на исковото производство по разпореждане на съда. – Ius Romanum, 2018, № 2;

3.6. Съотношението между паралелни производства пред съд и арбитраж съгласно българското право. – Studia Iuris, 2019, № 1;

3.7. Спирането по чл. 229, ал. 1, т. 5 ГПК в светлината на съдебната практика. – В : Сборник в памет на проф. Борис Яновски. С.: УИ „Св. Климент Охридски, 2019 (под печат).

Представените научни статии са публикувани в рецензирани научни издания, посветени са на актуални проблеми от темата на докторантурата и разкриват задълбочените познания на дисертанта, както и способност за самостоятелно научно мислене.

Настоящият дисертационен труд е резултат от работата на Анастас Пунев като докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ при ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Анелия Мингова.

II. Обща оценка на дисертационния труд.

1. Представеният за защита дисертационен труд е в обем от 374 страници, обхваща цитирана литература от общо 130 заглавия, от които 97 на български език и 33 чуждестранни съчинения, бележките под линия са 988, като включват цитирана съдебна практика и рефериране към съответни части на изложението. В структурно отношение съдържа увод, изложение в три глави и заключение, в което са систематизирани основните изводи на изследването. Предложенията за усъвършенстване на правната уредба са направени систематично на съответните места в основното изложение, предимно в глава втора. Дисертацията съдържа специално приложение, обобщаващо предложенията *de lege ferenda*. В увода авторът е очертал предмета на разработката, определил е нейните цели, представил е виждането си относно структурата на изложението и е обосновал избрания различен подход за определянето ѝ. Постигната е основната задача на този раздел от работата – очертаване обхвата на проблемите, които ще бъдат разглеждани и определяне основните цели на дисертацията: да бъде предложено работно теоретично понятие за спирането, да се осветлят други институти на гражданския процес, на материалното гражданско, наказателно, административно и конституционно право през призмата на изследвания институт, както и да се създаде общ модел на протичане на гражданския процес от възникване на основанието за спиране до края на съдебното производство (с. 7-8).

Докторантът е избрал съзнателно да се отклони от класическия модел на дисертационен труд при изследване на обособен правен институт. Той обосновава задълбочено виждането за самостоятелен характер на всяко от изследваните общи основания за спиране на исковото производство, което налага исторически и сравнително-правен преглед само на част от тях през призмата на задълбочен анализ на теоретичните изследвания в български и чуждестранни източници (с.58-86; с.222-229; с.251-253), докато изложението спрямо други се изчерпва до очертаване на понятието за тях и приложното им поле (с.41-46; с.46-55; с.56-58). **Глава първа** предлага виждането на автора за работно теоретично понятие относно изследвания институт с очертаване на четири негови белега (с.11-12), обосноваване на нов критерий за разграничение на основанията за спиране (с. 21-22), очертаване на спецификите при проявление на института в особените иски, както и други защитни и незащитни производства (с. 28-40). Същността на труда е изложението в **глава втора**. В нея последователно са изследвани елементите от фактическия състав на всяко от общите основания за спиране по чл. 229, ал.1 ГПК, като акцентът е поставен върху спирането поради преюдициалност по т.4 от разпоредбата. След обстоен и задълбочен историко и сравнително-правен анализ, подкрепен с аргументи от езиково и систематично тълкуване на свързаните с конкретното основание други процесуални разпоредби, авторът прави сполучлив опит за теоретично осмисляне на съдържанието на понятието „преюдициалност“ (с.113-118) и достига до обоснован извод относно нейния обективен характер. Систематично са обособени критериите за преценка на обусловеността (с.121-

160), като е представен задълбочен критичен анализ на прилагането им в съдебната практика (с. 160-202). Другото основание, на което е отредено значително по обем и аргументирано изложение, е спирането поради разкриване на престъпни обстоятелства по чл. 229, ал.1, т.5 ГПК. Авторът обосновава необходимост от корективно тълкуване на действащото правило, както и схващане за ограничаване приложното поле на изследваното основание чрез обвързването му с обхвата на задължителната сила на присъдата по чл. 300 ГПК (с. 229-250). **Третата глава** е посветена на динамичното развитие на изследвания институт в рамките на исковото производство – легитимация, правомощия на съда, правни последици, въздействие при субективно и обективно съединяване на искове (с. 270-321). Авторът проследява защитните средства при незаконосъобразно спиране и отказ от спиране на производството (с. 326-347). В разработката дисертантът е обосновал аналитично критични бележки към действащата правна уредба, като е аргументирал съществени предложения за нейната промяна. В заключителната част на дисертационния труд са очертани основните теоретични изводи на автора. В специално приложение са систематизирани многобройните предложения *de lege ferenda*. Изградената структура съответства на поставените научни задачи и създава прегледност на изложението.

Дисертационният труд е представен във вид и притежава обем, отговарящи на изискванията на катедра „Гражданскоправни науки“ на ЮФ при СУ „Св. Климент Охридски“, а съдържанието му съответства изцяло на условията на чл. 64 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Авторефератът на дисертацията отговаря на научните изисквания и коректно отразява съдържанието на разработката.

2. Представеният дисертационен труд съдържа общи достойнства, научни и научно-приложни резултати с приносен характер.

2.1. Темата е сполучлив избор на нейния автор. Тя е трудна и сложна. Отличава се с несъмнена актуалност, теоретична и практическа значимост, за която свидетелства тълкувателната и каузална практика на ВКС, обстойно анализирана и подложена на критика в изложението. Изисква подробно и изчерпателно изследване на института на спирането и неговите основания, както и осветляване на свързаните с него понятия за преюдициалност и обективни предели на силата на пресъдено нещо, с които дисертантът забележително се е справил.

2.2. Дисертационният труд разкрива задълбочени теоретични познания по темата, познаване на действащата правна уредба и съдебна практика у нас, а също и в исторически и сравнително-правен контекст. Авторът е използвал добър научен апарат, а трудът съдържа коректна полемика и анализиране на различните становища в теорията и съдебната практика, с умение за извеждане и обосноваване на поддържаните научни тези, достатъчно аргументирани – както

когато дисертантът се присъединява към утвърдени становища, така и когато обосновава отклонение от тях и собствено виждане.

2.3. Изложението представя в логическа последователност цялостно изследване на поставената тема. Стилът на автора е точен, анализът – прецизен, изложението е построено на много добър и ясен правен език и постига убеждаващо въздействие върху читателя. Общото впечатление от прочита на труда води до категоричен извод за умение у дисертанта за самостоятелно мислене и творчески подход при извеждане и защитаване на теоретични тези, за разбираемост, последователност и логичност на разработката.

2.4. Дисертационният труд показва характеристиките на значим и съзидателен научен продукт. Поставените на обсъждане отделни проблеми и предложенията са систематично поднесени. Научният анализ, който предлага авторът, е прецизен, по доста въпроси съдържа отклонения от възприети становища в теорията и съдебната практика, което свидетелства за умения за самостоятелно научно мислене. Тезите на дисертанта са последователни и обстойно защитени. Задълбочено е аргументирана основната научна идея с приносен характер на съчинението, представляваща ново теоретично осмисляне на съдържанието на преюдициалността и нейния обективен характер (с.113-121), както и критериите за преценка на наличието ѝ (с.121-149). С достатъчно прецизни и последователни доводи са подкрепени научните изводи, че предметът на делото е решаващ за преценка на преюдициалността като основание за спиране (с.93-97), че е недопустимо съдебната практика да допълва закона с поставяне на други предпоставки за прилагане на изследвания институт (с. 96), че е наложително основанието по чл. 229, ал.1, т.5 ГПК да се ограничи откъм приложно поле чрез поставяне границите на обвързаност на гражданския от наказателния съд, уредени в чл. 300 ГПК (с. 229-234). Като изгражда изводите си на задълбочено историко и сравнителноправно проучване по двете основания за спиране, поставени от него като акцент в изследваната проблематика, авторът удачно и последователно аргументира предложенията си за усъвършенстване на действащата законова уредба, систематизирани прегледно в специално приложение към труда.

III. Научни приноси.

Дисертационният труд съдържа и редица конкретни научни достойнства и приноси, по-значимите от които са:

1. Разработката представлява първото цялостно монографично изследване, посветено на проблемите на същността, основанията и производството по спиране на исковия процес като едно от отклоненията в неговото развитие. В изследването авторът прави сполучлив опит за осмисляне на някои традиционни разрешения в позитивното процесуално право и достига до обосновани самостоятелни тези, някои от които отличаващи се от общоприетите

в теорията и съдебната практика. Поставената тема изисква задълбочени процесуални и материалноправни познания, както и научна дързост, които дисертантът показва в представеното съчинение.

2. Аргументирано е изложението, посветено на очертаване на понятието за изследвания институт и обосноваването на авторова теза за липса на възможност за преценка от съда при констатиране на наличието на основание за спиране (с. 11-13). То дава възможност за мотивирано предложение за въвеждане на други разграничителни критерии при основанията за спиране, значително различаващи се от възприетите в процесуалната теория и тълкувателна практика на ВКС (с. 18-22).

3. С мотивирани изводи от богатия историкоправен преглед за понятието обусловеност и последователен сравнителноправен анализ на спирането на това основание на избраните като еталон юрисдикции на Германия и Швейцария в началото на глава втора (с. 58-86) авторът логично полага основите за задълбочено проучване на изследваната проблематика относно преюдициалността. Подробна и аргументирана, с приносни моменти е разработката в частта на анализа на правната ѝ същност и систематично изведените нейни белези (с. 113-114). Макар да не споделям основната теза на дисертанта за обхващане от обективните предели на силата на пресъдено нещо на правопораждащите юридически факти, формиращи основанието и петитума на иска (с. 103-107), както и виждането, че съдържанието на преюдициалността означава обхващане от предмета на решението по обуславящия иск на установен определен факт от значение за изхода на делото по обусловения (с. 113), бих изтъкнала като положителни страни логически построеното в тази част изложение, аргументиращо задълбочено застъпването от него теза, умението на автора да полемизира и проявява самостоятелно мислене, с интересен и новаторски подход към изследвания в тази част на труда институт.

4. Изчерпателно и обосновавано, с приносни моменти е изложението, посветено на характера на обуславящия въпрос, който е част от преюдициалността като основание за спиране (с. 121-128). На тази основа теоретичен принос има в аргументираното въвеждане на понятието „спор“ вместо „дело“ в хипотезата на чл. 229, ал.1, т.4 ГПК (с. 128-131) и интересният подход към разкриване на съдържанието и естеството на нормата на чл. 17, ал.2 ГПК. Авторът умело е успял да съчетае критичния анализ на поддържаните в съдебната практика мнения със свои самостоятелни постановки и така сполучливо да очертае изследвания критерий за преценка на обусловеността.

5. Последователна и с научен принос е разработката в частта на изследването на основанието за спиране поради обусловеност от наказателноправни въпроси (с. 222-250). На основата на историческия преглед на възраженията, свързани с наказателно производство в римското право и проследяване на сходно откъм белези основание за спиране в немското процесуално право, авторът достига до новаторски и приносни изводи за

съдържанието на основанието по чл. 229, ал.1, т.5 ГПК. През призмата на правомощията на гражданския съд и задължителната за него сила на присъдата дисертантът анализира систематично случаите, при които той е обвързан от констатациите на наказателния съд. В резултат успешно е обоснована тезата, че изследваното основание за спиране включва престъпно деяние като елемент от фактическия състав за възникване на спорното право, предмет на иския процес, което гражданският съд не разполага с правомощия да установи (с. 234-237).

6. Теоретичен принос има в систематизираното изложение, посветено на производството по спиране – очертаване на легитимираните страни, конкретните проявления на служебното начало, времевите му граници и защитните средства при порочно спиране или продължаване на производството (с. 270-286; с. 327-341).

7. Научен принос се съдържа и в аргументацията на направените от дисертанта предложения *de lege ferenda*, сред които бих открила предложението за изменение на основанието по чл. 229, ал.1, т.4 ГПК с включване в обхвата му на висящ обуславящ административен спор (с.131) и съобразяване съдържанието на основанието по т.5 от чл. 229, ал.1 ГПК с изяснената от дисертанта връзка със задължителната сила на присъдата за гражданския съд, прогласена в чл. 300 ГПК.

IV. Критични бележки и препоръки. По представения дисертационен труд могат да бъдат направени и някои препоръки, които не засягат научните му достойнства, но биха могли да послужат на автора за усъвършенстване с цел подготовка на бъдещото му издаване:

1. Нуждае се от преосмисляне поддържаното становище за прилагане на част от изследваните основания за спиране в заповедното производство (с. 34-35). Намирам, че то не е в синхрон с изяснения характер на последното. Не бих могла да споделя и мнението, че производството за издаване на изпълнителен лист е част от изпълнителния процес (с. 37). Препоръчвам да бъде прецизирано мнението, според което при отмяна на разпореждането за незабавно изпълнение и предявен установителен иск по чл. 422 ГПК решението е самостоятелно изпълнително основание (с.127), а не заповедта.

2. Не бих могла да се присъединя и към поддържаната от дисертанта главна теза за обхващане от обективните предели на силата на пресъдено нещо на правопораждащите юридически факти, съдържащи се в основанието на иска (с. 103-107). Институтът на доказателствената сила на мотивите не би могъл да е аргумент в нейна подкрепа, доколкото е същностно различен както по източник и естество, така и по своите обективни и субективни предели. Намирам, че не е коректно отразено възприетото в мотивите по т.5 на ТР № 7/2014 от 31.07.2017 г. по тълк.д.№ 7/2014 г., ОСГТК на ВКС становище по тълкуване на идентичността в предмета на влезлите в сила решения като основание за отмяна по чл. 303, ал.1, т.4 ГПК (с. 107). Тълкувателната постановка изрично включва в съдържанието на отменителното основание хипотезата на обективно тъждество, при която

предметът на обусловеното дело инкорпорира предмета на обуславящото на равнище диспозитив на решението, като изтъква, че разрешаването на спора по обусловения иск е предпоставено от установителното действие на силата на пресъдено нещо по постановеното преди него влязло в сила решение по преюдициалното правоотношение. Ето защо намирам за неправилно поддържаното в изложението виждане, че според тълкувателния акт отмяна по чл. 303, ал. 1, 4 ГПК би могла да се иска при противоречие между юридически факти, имплицитно включени в основанията на един от исковете (с. 107). Предложеното от дисертанта разпростиране на обективните предели на силата на пресъдено нещо самостоятелно спрямо фактите от основанията на иска (с. 107-108) извън наложеното от мнозинството на съдиите становище с т.2 от ТР № 3/2016 от 22.04.2019 г. по тълк.д. № 3/2016, ОСГТК на ВКС за правните последици на решението по уважен частичен иск за парично вземане намирам за опасно за правата на страните и от практическо гледище.

3. По мое мнение, се нуждае от преосмисляне поддържаното от автора становище за разширяване приложното поле на отмяната на влязло в сила решение по чл. 303 ГПК с въвеждане на нови основания като противоречие с постановен тълкувателен акт от ВКС или ВАС (с. 198-200) или прилагане на обявен за противоконституционен закон след влизане в сила на атакуваното решение (с. 268-269). В тази теза проличава застъпената в част от съдебната практика тенденция за прилагане на отмяната като универсален извънinstitutionен способ за контрол върху влезли в сила неправилни решения, която да замести по функции отменения институт на прегледа по реда на надзора. Историческото развитие, същността и изключителният характер на основанията за отмяна не са в синхрон със стремежа тя да се превърне в универсално средство за отстраняване на порочните влезли в сила съдебни актове, което да се прилага при липса на друга процесуална възможност за защита. Нито селективният модел на касационно обжалване, нито същественото ограничаване на актовете, които могат да бъдат негов предмет, налагат придаване на неприсъщи функции и цели на отмяната, разширяване на нейните основания, както и превръщането ѝ в „извънреден“ преглед по реда на надзора.

V. Заключение.

За защита е представено цялостно, задълбочено и съзидателно научно изследване с монографичен характер по актуалната тема „**Спиране на исковото производство**“. Дисертационният труд отговаря на изискванията, предвидени в чл. 6 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Съчинението съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос, разкрива задълбочените

теоретични знания на автора по специалността, както и способностите му за самостоятелни научни изследвания и творчески подход към проблематиката, включена в предмета на изследване.

По тези съображения убедено давам своята **положителна оценка** и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително, за да придобие дисертантът **Анастас Благовестов Пунев** – докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ при **Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“** образователната и научна степен **“ДОКТОР“** по професионално направление **3.6. Право (Граждански процес)**.

гр. София, 03.12.2019 г.

Член на научното жури :

доц. д-р **Таня Градинарова**

